

Landelijke Doelen Natura 2000

Internetconsultatie mei 2025

Reactie afdeling Bron en Natuurbeheer Waternet

Algemene opmerking

Op 22-5-2025 is door Naturalis het eerste statusrapport van de Nederlandse Biodiversiteit uitgebracht zie : <http://naturalis.nl/statusrapport>. Behoud en herstel van de biodiversiteit is het achterliggende doel van de habitat- en vogelrichtlijn die ten grondslag liggen aan de N2000 doelen.

De conclusie is: het gaat niet goed met de biodiversiteit in Nederland.

Het rapport laat bijvoorbeeld zien dat in Nederland nu minder dan de helft van het aantal vlinders aanwezig is ten opzichte van 1992. Als je alle 19 soortgroepen waar een Rode Lijst van bestaat naast elkaar zet, gaan ze allemaal achteruit. Er zijn ook enkele lichtpuntjes en zijn er soorten waar het wel goed mee gaat, zoals de otter, zeearend en zeehonden. Het rapport laat ook zien dat natuurherstel werkt - en dat we weten wat we moeten doen. Zo hebben bijvoorbeeld moerasvogels baat gehad bij natuurontwikkelingsprojecten.

Het is echter dus overduidelijk dat Nederland nog een grote opgave heeft om aan de doelstellingen van de habitat – en vogelrichtlijn te voldoen.

De afdeling Bron en Natuurbeheer van Waternet is betrokken bij het beheer van N2000 gebieden Kennemerland-Zuid en de Oostelijke Vechtplassen en participeert in (inter)nationale kennisnetwerken voor de habitattypen in deze gebieden. Vanuit deze praktijkkennis reageren we graag op de voorgenomen wijzigingen in de N2000 doelstellingen en we focussen daarbij op de bij ons in beheer zijnde natuurtypen.

De doelen zijn ingestoken vanuit '*hoeveel op de schaal van heel Nederland minimaal genoeg is*'. Het gekozen systeem is daarmee gelijk ook erg kwetsbaar. Zijn de doelen daarmee wel robuust genoeg en toekomstbestendig? Is er bij een tegenvallende trend of verandering dan wel voldoende aanwezig of valt een soort of habitat dan snel door ondergrens. Juist voor soorten en/of habitattypen die zeldzaam en schaars zijn en waarvoor Nederland een bijzonder verantwoordelijkheid draagt (bv H2130 en H2180), is ons inziens meer ambitie nodig. Meer ambitie, geeft ook weer meer ruimte bij conflicterende doelen (zie bijvoorbeeld hieronder de nauwe korfslak versus het nemen van maatregelen tegen verruiging in duingraslanden).

Veranderingen in specifieke habitattypen (oppervlakte)

- **Duinbossen (vochtig); H2180.** pag 41/42 De oppervlakte van het bostype H2180 is van een toename aangepast naar gelijk blijven. In ons beheergebied is van het bostype slechts een beperkt oppervlakte aanwezig. In de oostelijke overgangsgebieden van binnenduinrand naar polder ligt potentieel voor dit bostype. Uitbreiding achten we belangrijk om dit type robuuster te maken om diverse drukfactoren het hoofd te kunnen bieden.
- **Vochtige duinvalleien H2190** (alle subtypen). pag. 42. De oppervlakte van deze habitattypen is van een toename aangepast naar gelijk blijven. Volgens onze informatie hebben vochtige duinvallei habitattypen een matig ongunstige beoordeling. We denken dat onder de huidige klimatologische omstandigheden met extremere grondwaterfluctuaties juist een hogere ambitie belangrijk is, want met groeiende (winter)neerslag en toenemende (voorjaars-zomer)droogte levert dit extra stress op in de natte duinvalleien. Meer ruimte (en dus oppervlakte; voor gradiënten) lijkt essentieel voor deze habitattypen om te kunnen dealen met deze extra stress-factor.

Veranderingen in specifieke habitattypen (kwaliteit)

- **Embryonale duinen (H2110) en witte duinen (H2120).** Pagina 37/38. Het doel voor kwaliteit voor beide habitattypen was 'verbetering' en is nu voorgesteld als 'behoud'. Als Waternet herkennen we dat de kwaliteit van beide habitattypen wel enigszins verbeterd is met dynamiseringsprojecten. Toch zien we ook dat deze typen nog steeds onder druk staan en dat grote delen van onze kust nog steeds uit stabiele zanddijken bestaan. Juist die dynamiek is essentieel in een duinsysteem en dynamiek is een proces dat de komende decennia voor een goed functionerend N2000 duinhabitat, juist nog zal moeten toenemen. Zie hiervoor ook het recent uitgekomen OBN-advies: "Ruimte voor Zand"! Tegelijkertijd zien we een trend van toenemende recreatiedruk in deze habitats waarbij de verstoring van broedvogels toeneemt. Beide habitattypen zijn van groot belang voor verschillende vogelsoorten. De broedvogels en dus de factor 'rust' horen ook bij de habitatkwaliteit die ons inziens nog verbetering vergt.

Veranderingen bij soorten

- Nauwe korfslak (H1014). Pag. 70 Voor de nauwe korfslak zijn de aspecten: leefgebied, kwaliteit en populatiegrootte van behoud veranderd naar uitbreiding. Voor de nauwe korfslak worden de doelen dus ambitieuzer. Binnen de gehanteerde systematiek snappen we de argumentatie van het waarom, maar zijn er ook vragen over wat we bij deze soort als gunstige staat van instandhouding zouden moeten zien. Is het referentiepunt van deze soort wel goed gekozen om indicatief te zijn voor een gezond duinecosysteem. Daarnaast zien we mogelijke consequenties voor andere (conflicterende) opgaven.

Een groot deel van de teruglopende trend, en de grootte van het leefgebied is ingegeven door de aanwezigheid van de soort in ruige en door stikstof beïnvloedde struwelen en duinlandschappen? Het type leefgebied was massaal aanwezig op het hoogtepunt van de stikstofdepositie. Door herstelwerkzaamheden, het inzetten van begrazing en de eerste tekenen van iets verminderde stikstoflast is het duinlandschap weer enigszins aan het herstellen. Het gevolg is een lagere stand van de nauwe korfslak, en dus is het misschien een goed teken dat de soort wat afneemt?

De doelen voor uitbreiding lijken tegengesteld aan verschillende beheermaatregelen die genomen moeten worden in het duinlandschap om tot een gunstige staat van instandhouding van andere (prioritaire) habitattypen te komen, en het stelt daarmee ons als beheerders voor een onmogelijke opgave.
- Voor wat betreft de Vogelrichtlijn ligt de ambitie laag en lijken er inconsistenties in de tabel te staan. Zo zijn er landelijk allerlei soorten (neem bijvoorbeeld A008 Geoorde fuut (categorie A) pag 93) waarbij het vernieuwde landelijke doel lager ligt dan de huidige populatieomvang. Bij het doel staat er 'behoud'. Ten opzichte van de huidige situatie zou daarmee vermindering accoord bevonden worden. Voor deze soort en andere soorten waar dit het geval is achten wij de aantallen nu aanwezig heel goed beeld geven van wat er kan, waarom minder nastreven?
- Ook lijken er tegenstrijdigheden m.b.t. de doelen. Neem bijvoorbeeld de Snor (A292 categorie B pag 111) . Uitbreiding populatie is een doel, maar het doel voor omvang én kwaliteit van het leefgebied is behoud. Hoe kan uitbreiding gerealiseerd worden als het leefgebied niet verandert?
- Inhoudelijk zetten we ook vraagtekens bij sommige doelstellingen. Bijvoorbeeld Woudaap (A022 categorie C pag 93) staat er niet gunstig voor in Nederland, maar Nederland is aan de rand van het areaal. Het zwaartepunt van het verspreidingsgebied ligt meer naar het zuiden, en/of op plekken met een landklimaat. Woudaap zou een klimaatwinnaar kunnen worden als we het over een periode van de komende 25 jaar hebben.

